

Bijlagen

1	Lijst grammaticale termen en voorbeelden	154	4.5	Substantieven	167
			4.5.1	Pluralis van substantieven: vorm	167
			4.5.2	Pluralis van substantieven: spelling	167
			4.5.3	Onregelmatige pluralis of geen pluralis	167
			4.5.4	Diminutief	167
2	Klanken, spelling en uitspraak	155	4.6	Artikelen	167
2.1	Alfabet	155	4.6.1	Definiet en indefiniet	167
2.2	Uitspraak	155	4.6.2	<i>De of het</i>	168
2.2.1	Uitspraak speciale lettercombinaties	155	4.7	Demonstratief pronomen	168
2.2.2	Uitspraak vocalen	155	4.8	Overzicht consequenties <i>de/het</i>	168
2.3	Syllaben	156	4.9	Adjectieven, comparatieven, superlatieven	169
2.4	Spelling	156	4.9.1	Adjectief, comparatief, superlatief	169
2.5	Woordaccent en zinsaccent	156	4.9.2	De plaats en de vorm van het adjectief	169
2.6	Leestekens	156	4.9.3	lets, niets, wat ... + adjectief + -s	170
3	Getallen	157	4.10	Negatie	170
3.1	Hoofdtelwoorden	157	4.11	Er, daar	170
3.2	Rangtelwoorden	157	5	Taalsituaties: de grammatica gebruiken	171
3.3	Getallen gebruiken	157	5.1	Praten over heden, toekomst en verleden	171
4	Grammatica	158	5.2	Praten over de tijd en het weer: Het is ...	171
4.1	Pronomina en verwijswwoorden	158	5.3	Iemand voorstellen: Dit is ...	171
4.1.1	Pronomina: subject, possessief pronomen, object en reflexief pronomen	158	5.4	Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid	172
4.1.2	Verwijswwoorden voor dingen	158	5.4.1	Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid – Algemeen	172
4.1.3	Verwijzen naar een woord of zin met <i>dat</i>	158	5.4.2	Instructie voor de positie van personen en dingen	172
4.1.4	Verwijswwoorden in andere situaties	158	5.5	Gedachte, mening, voorkeur en wens	172
4.2	Verba (regelmatig)	159	5.6	Een vergelijking maken	173
4.2.1	Presens	159	5.6.1	Algemeen	173
4.2.2	Imperatief	159	5.6.2	Andere manieren om te vergelijken	173
4.2.3	Perfectum	159	5.7	Een vraag / instructie vriendelijker maken	173
4.2.4	Imperfectum	160	5.7.1	Een vraag / verzoek vriendelijker maken	173
4.2.5	Passivum	161	5.7.2	Een instructie vriendelijker maken	174
4.2.5.1	Passivum presens	161	5.8	Oorzaak en gevolg	174
4.3	Verba (onregelmatig en speciaal)	161	5.9	Geruchten en feiten	174
4.3.1	Frequente onregelmatige verba	161	5.10	Volgorde van gebeurtenissen	175
4.3.2	Modale hulpverba	162	5.11	Een e-mail schrijven	175
4.3.3	Separabele verba	162	6	Alfabetische lijsten	176
4.3.4	Reflexieve verba	163	6.1	Onregelmatige verba	176
4.4	Woordvolgorde	163	6.2	Separabele verba	179
4.4.1	Imperatief	163	6.3	Reflexieve verba	181
4.4.2	Hoofdzin	164	6.4	Verba met vaste prepositie en vaste combinaties	181
4.4.3	Hoofdzin met inversie	164	6.5	Preposities	184
4.4.4	Vraagzin zonder interrogatief pronomen	164	7	Woordenlijst per hoofdstuk	188
4.4.5	Vraagzin met interrogatief pronomen	164			
4.4.6	Hoofdzin + hoofdzin	165			
4.4.7	Hoofdzin + bijzin	165			
4.4.8	Bijzin + hoofdzin	166			
4.4.9	De directe en de indirecte rede	166			
4.4.10	De relatieve bijzin	166			

1 Lijst met grammaticale termen en voorbeelden

Latijnse term	Nederlandse term	voorbeeld
adjectief	bijvoeglijk naamwoord	Ik heb een grote familie. Ik koop een leuk boek.
adverbium	bijwoord	Hoe lang woon je hier al? Je schrijft mooi .
artikel	lidwoord	De man en het kind wonen in een stad. De woorden zijn nieuw.
comparatief	vergroten trap	Mijn huis is groot, maar uw huis is groter .
conjunctie	voegwoord	Ik eet een appel, want ik heb honger.
consonant	medeklinker	b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
definitief artikel	bepaald lidwoord	De vrouw en het kind wonen in Nederland.
demonstratief pronomen	aanwijzend voornaamwoord	Deze man is groot, maar die man is klein. Dit huis is oud en dat huis is nieuw.
diminutief	verkleinwoord	Ik drink een kopje koffie.
hulpverbum	hulpwerkwoord	Ze heeft een e-mail gekregen. Hij is van zijn fiets gevallen.
imperatief	gebiedende wijs	Lees de tekst.
imperfectum	onvoltooid verleden tijd	Ik woonde vroeger in een klein huis.
indefinitief artikel	onbepaald lidwoord	Ik volg een cursus Nederlands.
infinitief	hele werkwoord	Ik ga vandaag studeren .
interrogatief pronomen	vraagwoord	Wat is je naam? Waar woon je?
modaal hulpverbum	modaal hulpwerkwoord	Hij wil in Nederland werken, maar hij moet eerst Nederlands leren.
negatie	ontkenning	Nee, ik kom niet uit Nederland en ik spreek geen Nederlands.
object (direct)	lijdend voorwerp	Hij heeft een fiets .
object (indirect)	meewerkend voorwerp	Ik geef hem een cadeau.
passivum	passief	Het kruispunt wordt opnieuw ingericht .
participium	voltooid deelwoord	Ik heb een e-mail gestuurd .
perfectum	voltooid tegenwoordige tijd	Ik heb een e-mail gestuurd . Hij is naar huis gegaan .
pluralis	meervoud	het boek – de boeken
possessief pronomen	bezittelijk voornaamwoord	Wat is jouw naam? Mijn naam is Henk.
prefix	voorvoegsel	Kunt u het geld over maken?
prepositie	voorzetsel	Ik kom uit Syrië. Ik woon nu in Nederland.
presens	onvoltooid tegenwoordige tijd	Ik volg een cursus.
pronomen personale – subject – object (direct) – object (indirect)	persoonlijk voornaamwoord – onderwerp – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp	Ze spreken Nederlands. Hij spreekt Spaans. Ik ken hen goed. Ik ken hem goed. Ik geef hun een boek. Ik geef hem een boek.
reflexief pronomen	wederkerend voornaamwoord	Hij schaamt zich voor zijn fout. Ik voel me niet lekker.
reflexief verbum	wederkerend werkwoord	De cursisten moeten zich melden .
relatief pronomen	betrekkelijk voornaamwoord	De man die ik begroet is mijn docent. Het eiland dat ik bezoek heet Bonaire.
relatieve bijzin	betrekkelijke bijzin	De man die ik begroet is mijn docent. Het eiland dat ik bezoek heet Bonaire.
singularis	enkelvoud	het boek – de boeken
separabel verbum	scheidbaar werkwoord	Ik vul het formulier in . (invullen)
subject	onderwerp	De stad is oud. Hij woont in België.
substantief	zelfstandig naamwoord	De cursus duurt zes weken . Ze spreekt drie talen .
syllabe	lettergreep	Wij wo-nen in Ne-der-land .
superlatief	overtreffende trap	Mijn huis is groot, jouw huis is groter, maar haar huis is het grootst .
verbum	werkwoord	Je spreekt al goed Nederlands. Ik moet nog veel studeren . Ik heb huiswerk gemaakt .
verbum finitum	persoonsvorm	Ik ga vandaag studeren. Hij heeft een zus. Ze is naar huis gegaan.
vocaal	klinker	a, e, i, o, u, y

2 Klanken, spelling en uitspraak

2.1 Alfabet

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z

- vocalen: a, e, i, o, u, y
- consonanten: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
- dubbele vocalen: aa, ee, oo, uu
- tweetekensklanken: au/ou, ei/ij, eu, ie, oe, ui

Notatie in dit boek:

a = de letter a

|a| = de klank a

|ə| = de klank sjwa

|ŋ| = de klank ng

2.2 Uitspraak

2.2.1 Uitspraak speciale lettercombinaties

schrift	uitspraak	voorbeeld
ch	g	dicht, school
ng	ŋ	ding, dingen
nk	ŋk	denk, denken
th-	t	thee
-ig	əg	jarig, nodig
-isch	ies	fantastisch
-lijk	ək	duidelijk, eindelijk
-tie	tsie	vakantie

2.2.2 Uitspraak vocalen

spelling	uitspraakregel	uitspraak	voorbeelden
dubbele vocalen	De uitspraak van de dubbele vocalen is altijd lang.	aa = altijd aa ee = altijd ee oo = altijd oo uu = altijd uu	maand, maanden nee, meeste woon, woorden uur, zuurder
enkele vocalen	Staat de vocaal aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal lang.	a = aa i = ie o = oo u = uu	praten (pra-ten) kilo (ki-lo) kopen (ko-pen) uren (u-ren)
	Staat de vocaal niet aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal kort.	a = a i = i o = o u = u	mannen (man-nen) binnen (bin-nen) kopje (kop-je) bussen (bus-sen)
speciaal: de letter e	De letter e kun je op drie manieren uitspreken.	e = ee	bezig, schema
		e = è	denk, en, met, wel
		e = ə	je, de, we
		<i>Alleen als de klemtoon niet op de syllabe valt!</i>	be- bedrag ge- gewicht ver- verhuisd -e warme -el tafel -em adem -en keuken -er vader -je kopje

2.3 Syllaben

Zo splits je de woorden correct in syllaben:

- Groep 1: tussen een tweetekensklank en één consonant: *kij-ken, zoe-ken, slui-ten, boe-ken*
- Groep 2: tussen twee verschillende consonanten: *wer-ken, fiet-sen, maan-den, kop-je, luis-ter*
- Groep 3: tussen twee identieke consonanten: *spel-len, zwem-men, zeg-gen, man-nen, zus-sen*
- Groep 4: tussen één vocaal + één consonant: *wo-nen, ma-ken, le-zen, u-ren, de-len*

2.4 Spelling

- Een woord moet in alle vormen hetzelfde klinken.
- Soms moet je de spelling veranderen om dezelfde klank te houden.
- Er staat nooit 2x dezelfde letter aan het einde van een syllabe (uitzondering *ee*: mee, twee).
- Er staat nooit een *v* of *z* aan het einde van een syllabe of woord.

Verander je de vorm van het woord, bijvoorbeeld van singularis naar pluralis?

Controleer dan altijd de uitspraak en de spelling.

→ Zie ook: 4.2.1 Presens

4.5.2 Pluralis van substantieven: spelling.

	2 vocalen + 1 consonant → 1 vocaal + 1 consonant			1 vocaal + 1 consonant → 1 vocaal + 2 consonanten		
	substantief	verbum	adjectief	substantief	verbum	adjectief
a	taal – talen	maak – maken	laag – lage	man – mannen	val – vallen	plat – platte
e	week – weken	weet – weten	heel – hele	les – lessen	zeg – zeggen	snel – snelle
i	–	–	–	zin – zinnen	wil – willen	dik – dikke
o	school – scholen	woon – wonen	groot – grote	rol – rollen	stop – stoppen	vol – volle
u	uur – uren	duur – duren	zuur – zure	bus – bussen	vul – vullen	dun – dunne

2.5 Woordaccent en zinsaccent

- Het **woordaccent** (= de klemtoon) is het accent in een woord. De klemtoon valt op één syllabe in het woord. De klemtoon ligt per woord vast. Je kunt dus niet zelf kiezen. De klemtoon kan op elke syllabe vallen. Op de *sjwa* valt nooit de klemtoon.
Bijvoorbeeld: *Nederland, vergadering, instituut, introduceren*

- Het **zinsaccent** is het accent in een zin. De spreker kiest zelf het accent in de zin.

Bijvoorbeeld: *Ik woon al tien jaar in Nederland.* *Je moet eerst lezen.*
Ik woon al tien jaar in Nederland. *Je moet eerst lezen.*

2.6 Leestekens

- , komma
- . punt
- ! uitroepteken
- ? vraagteken
- H/h HOOFDLETTER/kleine letter
- ë e met trema = bij deze e begint een nieuwe syllabe
- ï i met trema = bij de i begint een nieuwe syllabe

3 Getallen

3.1 Hoofdtelwoorden

0	nul								
1	één	11	elf	21	éénentwintig	30	dertig	100	honderd
2	twee	12	twaalf	22	tweeëntwintig	40	veertig	200	tweehonderd
3	drie	13	dertien	23	drieëntwintig	50	vijftig	300	driehonderd
4	vier	14	veertien	24	vierentwintig	60	zestig		
5	vijf	15	vijftien	25	vijfentwintig	70	zeventig	1.000	duizend
6	zes	16	zestien	26	zesentwintig	80	tachtig	2.000	tweeduizend
7	zeven	17	zeventien	27	zevenentwintig	90	negentig	3.000	drieduizend
8	acht	18	achttien	28	achtentwintig				
9	negen	19	negentien	29	negenentwintig				
10	tien	20	twintig						

3.2 Rangtelwoorden

1^e	eerste	11^e	elfde	30^e	dertigste
2^e	tweede	12^e	twaalfde	40^e	veertigste
3^e	derde	13^e	dertiende	50^e	vijftigste
4^e	vierde	14^e	veertiende	60^e	zestigste
5^e	vijfde	15^e	vijftiende	70^e	zeventigste
6^e	zesde	16^e	zestiende	80^e	tachtigste
7^e	zevende	17^e	zeventiende	90^e	negentigste
8^e	achtste	18^e	achttiende	100^e	honderdste
9^e	negende	19^e	negentiende		
10^e	tiende	20^e	twintigste		

3.3 Getallen gebruiken

	schrift	uitspraak	
jaartallen	1996 2004	19-96 2000-4	negentien-zesennegentig tweeduizend-vier
data	23-3-1987 1-2-2020 1 juli 1998	23 maart 19-87 1 februari 2000-20 1 juli 19-98	drieëntwintig maart negentienzevenentachtig één februari tweeduizendtwintig één juli negentienachtennegentig
prijzen	€ 2,95 € 100,-	2 (euro) 95 100 euro	twee (euro) vijffennegentig honderd euro

4 Grammatica

4.1 Pronomina en verwijswaarden

4.1.1 Pronomina: subject, possessief pronomen, object en reflexief pronomen

	subject			possessief pronomen		object			reflexief pronomen
	neutraal	focus	informeel	neutraal	focus	neutraal	focus	informeel	
singularis	ik	-	-	mijn	-	me	mij	-	me
	je	jij	-	je	jouw	je	jou	-	je
	u	-	-	uw	-	u	-	-	zich
	hij	-	die	zijn	-	hem	-	die	zich
	ze	zij	die	haar	-	haar	-	die	zich
	het	-	-	-	-	het	-	-	zich
pluralis	we	wij	-	ons, onze *	-	ons	-	-	ons
	jullie	-	-	jullie	-	jullie	-	-	je
	ze	zij	die	hun	-	hen/hun/ze	-	die	zich

* **ons**: bij het-woorden singularis; **onze**: bij de-woorden singularis en bij alle substantieven in de pluralis.

4.1.2 Verwijswaarden voor dingen

		subject		object	
		neutraal	focus	neutraal	focus
singularis	de-woord	hij	die	hem	die
	het-woord	het	dat	het	dat
pluralis		ze	die	ze	die

4.1.3. Verwijzen naar een woord of zin met *dat*

- Met *dat* kun je verwijzen naar (de boodschap van) een hele zin.
- Met *dat* kun je ook verwijzen naar een woord. Dat woord is al genoemd.
- Dat* kan een subject zijn, net als *het*. *Dat* heeft meer nadruk dan *het*.

Hebt u de computer uitgezet?

Ja, **dat** heb ik gedaan.

singularis: *Wat is een vinkje?*

Dat is een tekenkje.

pluralis: *Wat zijn vinkjes?*

Dat zijn tekenkjes.

singularis: *Wat is **dat** ding?*

Dat is een draadloze muis.

pluralis: *Wie zijn **die** mensen?*

Dat zijn mijn collega's.

Let op!

- Is *dat* een grammaticaal object?
Dan staat *dat* meestal vooraan in de zin:
- Is *het* een grammaticaal object?
Dan staat *het* altijd achter het verbum:

Dat weet ik niet. (Liever niet: Ik weet **dat** niet.)

Ik weet **het** niet. (Fout: ~~Het~~ weet ik niet.)

4.1.4 Verwijswaarden in andere situaties

- Tijd dan Het spreekuur begint om twee uur. U mag **dan** langskomen zonder afspraak.

4.2 Verba (regelmatig)

4.2.1 Presens

infinitief			werken
stam			werk
presens	singularis	ik	werk
		je/jij u hij ze/zij	werkt (werk je)
		pluralis	we / wij jullie ze/zij

Spelling van de verba:

		vocaal in stam		laatste letter stam			
		korte vocaal	lange vocaal	-d	-t	-v → -f	-z → -s
infinitief		zeggen	wonen	vinden	praten	schrijven	kiezen
stam		zeg	woon	vind	praat	schrijv	kiez
singularis	ik	zeg	woon	vind	praat	schrijf	kies
	je/jij u hij ze/zij	zegt (zeg je)	woont (woon je)	vindt (vind je)	praat (praat je)	schrijft (schrijf je)	kiest (kies je)
	pluralis	we/wij jullie ze/zij	zeggen	wonen	vinden	praten	schrijven

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.2.2 Imperatief

	voorbeelden	vorm verbum	woordvolgorde
informeel	Pak het boek. Ga maar zitten.	hetzelfde als ik-vorm presens	verbum – rest
formeel	Doet u uw mond maar eens even open. Gaat u zitten.	hetzelfde als u-vorm presens	verbum – u – rest

4.2.3 Perfectum

Het perfectum = een persoonsvorm van *hebben* of *zijn* + een participium.

*Bijvoorbeeld: ik heb gewoon
hij heeft gemaakt
jullie hebben gekookt
we zijn vergeten*

Participium

Elk verbum heeft één participium. Er zijn regelmatige en onregelmatige participia.

	voorbeelden	regel
regelmatig	gewoond, gemaakt	ge + ik-vorm + d/t
onregelmatig	gebracht, vergeten	-

De keuze voor **d** of **t** hangt af van de laatste letter van de stam:

	de stam eindigt op:	dan eindigt het participium op:	voorbeelden			
			infinitief	stam	ik-vorm	participium
d of t?	x, s, f, t, k, ch of p *	-t	werken	werk	werk	gewerkt
	een andere letter	-d	wonen	woon	woon	gewoond
Let op bij:	-v	-fd	leven	leev	leef	geleefd
	-z	-sd	verhuizen	verhuiz	verhuis	verhuisd

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

Bepaalde verba krijgen geen (extra) *ge-* in het participium.

	de stam begint met:	dan krijgt het participium:	voorbeelden	
			infinitief	participium
ge-?	be-, er-, ge-, her-, ont-, of ver-	geen (extra) <i>ge-</i>	bedoelen gebruiken ontmoeten vertellen	bedoeld gebruikt ontmoet verteld
	anders	wel <i>ge-</i>	maken	gemaakt

Hulpverbum: *hebben* of *zijn*?

- Bij elk verbum staat vast wat het hulpverbum is (*hebben* of *zijn*). Je mag niet zelf kiezen.
 - Bij de meeste verba is het hulpverbum in het perfectum *hebben*.
Bijvoorbeeld: *De Nederlanders hebben zich aan de richtlijn gehouden.*
 - Bij sommige verba is het hulpverbum in het perfectum *zijn*.
Bijvoorbeeld bij deze verba: *groeien, krimpen, stijgen, dalen, toenemen, afnemen.*
Bijvoorbeeld: *Het kind is gegroeid.*
- Ook bij sommige andere verba is het hulpverbum in het perfectum *zijn*. Die verba leer je later.

Weet weet je niet welk hulpverbum je moet gebruiken?
Kijk dan op woordenlijst.org of in een woordenboek.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 176-178.

4.2.4 Imperfectum

Er zijn regelmatige en onregelmatige vormen van het imperfectum. Het regelmatige imperfectum maak je zo:

infinitief	stam + en	wonen	werken
imperfectum singularis	stam + -de/-te	woonde	werkte
imperfectum pluralis	stam + -den/-ten	woonden	werkten

De keuze voor **-de(n)** of **-te(n)** hangt af van de laatste letter van de stam:

	de stam eindigt op:	het imperfectum krijgt:	voorbeelden	
			infinitief	imperfectum
d of t?	x, s, f, t, k, ch of p *	t	werken	werkte(n)
	een andere letter	d	leren	leerde(n)
Let op bij:	-d	dd	landen	landde(n)
	-t	tt	sporten	sportte(n)
	-v	fd	leven	leefde(n)
	-z	sd	verhuizen	verhuisde(n)

* Hulpmiddel: eX SoFT KeTCHuP

4.2.5 Passivum

Je gebruikt het passivum als je niet weet of als het niet zo belangrijk is wie de actie uitvoert.

4.2.5.1 Passivum presens

In zinnen met een passivum presens staan in ieder geval twee verba.

Verbum 1 is het hulpverbum **worden**.

Verbum 2 is een **participium**.

Bijvoorbeeld: De riolering van het kruispunt Leusderweg-Daltonstraat wordt vernieuwd.

Het kruispunt wordt ook opnieuw ingericht.

Alle fietsers worden omgeleid.

Als je een passivum gebruikt, kun je vaak de vraag stellen: *Wat wordt/worden + participium?* of

Wie wordt/worden + participium?

zin:	vraag: Wat wordt/worden + participium? Wie wordt/worden + participium?	antwoord:
Het kruispunt wordt ook opnieuw ingericht.	Wat wordt ingericht?	het kruispunt
Alle fietsers worden omgeleid.	Wie worden omgeleid?	alle fietsers
Er wordt een omleidingsweg ingesteld.	Wat wordt ingesteld?	een omleidingsweg

Als je antwoord begint met een indefiniet artikel dan moet je in de zin *er* gebruiken.

4.3 Verba (onregelmatig en speciaal)

4.3.1 Frequente onregelmatige verba

infinitief		hebben	zijn	komen	gaan	doen
imperatief		heb	wees**	kom	ga	doe
presens	ik	heb	ben	kom	ga	doe
	je / jij	hebt (heb je)	bent (ben je)	komt (kom je)	gaat (ga je)	doet (doe je)
	u	hebt / heeft*	bent	komt	gaat	doet
	hij	heeft	is	komt	gaat	doet
	ze / zij	heeft	is	komt	gaat	doet
	het	heeft	is	komt	gaat	doet
	we / wij	hebben	zijn	komen	gaan	doen
	jullie	hebben	zijn	komen	gaan	doen
	ze / zij	hebben	zijn	komen	gaan	doen
imperfectum	singularis	had	was	kwam	ging	deed
	pluralis	hadden	waren	kwamen	gingen	deden
perfectum		heb gehad	ben geweest	ben gekomen	ben gegaan	heb gedaan
		hebt gehad	bent geweest	bent gekomen	bent gegaan	hebt gedaan
		heeft gehad	is geweest	is gekomen	is gegaan	heeft gedaan
		hebben gehad	zijn geweest	zijn gekomen	zijn gegaan	hebben gedaan

* Beide vormen zijn correct.

** De officiële imperatief van zijn is *wees*. In de spreektaal hoor je steeds vaker *ben*.

→ Zie ook de lijst met onregelmatige verba op p. 176-178.

4.3.2 Modale hulpverba

infinitief		kunnen	willen	zullen	moeten	mogen	
presens	singularis	ik	kan	wil	zal	moet (moet je)	mag (mag je)
		je / jij	kan / kunt* (kan / kun je)	wil / wilt* (wil je)	zal / zult* (zal / zul je)		
		u	kunt	wilt	zult		
	hij ze / zij het	kan	wil	zal			
	pluralis	we / wij jullie ze / zij	kunnen	willen	zullen	moeten	mogen
imperfectum	singularis		kon	wilde	zou	moest	mocht
	pluralis		konden	wilden	zouden	moesten	mochten
perfectum	hebben +		gekund	gewild	-	gemoeten	gemogen

* Beide vormen zijn correct.

→ Voor zou/zouden, zie ook: 5.7.1 Een vraag of verzoek vriendelijker maken en 5.9 Geruchten en feiten.

4.3.3 Separabele verba

Separabele verba zijn verba met twee delen: een **prefix** en een **basisverbum**.

separabel verbum	prefix	basisverbum
afrekenen	af	rekenen
invullen	in	vullen
rondkijken	rond	kijken

Het **basisverbum** moet je op dezelfde manier vervoegen als andere verba.

Het **prefix** moet je soms los schrijven en soms aan het basisverbum vast.

Staat het prefix los? Dan staat het prefix aan het einde van de zin.

Het separabele verbum in hoofdzinnen:

infinitief		invullen	overmaken
imperatief		vul ... in	maak ... over
presens	ik	vul ...in	maak ... over
	je, u, hij, ze, het	vult ... in (vul je ...in)	maakt ... over (maak je ... over)
	we, jullie, ze	vullen ... in	maken ... over
imperfectum	ik, je, u, hij, ze, het	vulde ... in	maakte ... over
	we, jullie, ze	vulden ... in	maakten ... over
perfectum		hebben ingevuld	hebben overgemaakt

Het separabele verbum in bijzinnen:

infinitief	dat ik ... moet invullen	dat ik ... moet overmaken
presens	dat ik ... invul	dat ik ... overmaak
imperfectum	dat ik ... invulde	dat ik ... overmaakte
perfectum	dat ik ... heb ingevuld	dat ik ... heb overgemaakt

→ Zie ook de lijst met separabele verba op p. 179-181.

4.3.4 Reflexieve verba

Reflexieve verba zijn verba met een reflexief pronomen (zie ook de lijst met reflexieve pronomina op p. 158). Het reflexief pronomen bij de infinitief is *zich*.

Sommige verba hebben altijd een reflexief pronomen. Zonder een reflexief pronomen is de zin fout.

Bijvoorbeeld: ■ zich vergissen Ik vergis me niet vaak.
■ zich schamen Hij schaamt zich voor zijn fout.

Andere verba kun je met of zonder reflexief pronomen gebruiken. De betekenis van de zin is dan anders.

Bijvoorbeeld: ■ zich wassen Ik was me elke ochtend.
■ wassen De moeder wast de baby.
■ zich voelen Hij voelt zich gespannen.
■ voelen Ik voel de kou van het ijsje.

Het reflexief verbum in hoofdzinnen:

infinitief		zich vergissen	zich schamen
imperatief		Vergis je niet.	Schaam je.
presens	ik	Ik vergis me niet vaak.	Ik schaam me voor de fout.
	je, u, hij, ze, het	Je vergist je niet vaak.	Je schaamt je voor de fout.
	we, jullie, ze	Jullie vergissen je niet vaak.	Jullie schamen je voor de fout.
imperfectum	ik, je, u, hij, ze, het	Ik vergiste me niet vaak.	Ik schaamde me voor de fout.
	we, jullie, ze	Jullie vergisten je niet vaak.	Jullie schaamden je voor de fout.
perfectum		Ik heb me niet vaak vergist.	Ik heb me voor de fout geschaamd.

Het reflexief verbum in bijzinnen:

presens	... dat ik me niet vaak vergis.	... dat ik me voor de fout schaam.
imperfectum	... dat ik me niet vaak vergiste.	... dat ik me voor de fout schaamde.
perfectum	... dat ik me niet vaak heb vergist.	... dat ik me voor de fout heb geschaamd.

→ Zie ook de lijst met reflexieve verba op p. 181.

4.4 Woordvolgorde

Termen: 1^e verbum = persoonsvorm (verbum finitum)

2^e verbum = infinitief of participium

4.4.1 Imperatief

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest		2 ^e verbum/prefix	.
met 1 verbum	–	–	Ga	daar	naar rechts	–	.
	–	–	Kijk	altijd	goed	uit	!
	–	–	Luister	altijd	naar de audio	–	.
met 2 verba	–	–	Ga	nu	de oefening	maken	.
	–	–	Ga	snel	de deur	opendoen	.

4.4.2 Hoofdzin

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum	.
met 1 verbum	–	Ik	kom	uit Turkije	–	.
	–	Mijn nummer	is	06-62621313	–	.
	–	Ik	woon	op nummer 6	–	.
met 2 verba	–	Mijn man	gaat	morgen	zwemmen	.
	–	We	willen	een feestje	geven	.
	–	Ze	heeft	een biertje	gedronken	.

4.4.3 Hoofdzin met inversie

Staat op de 1^e positie in de zin een adverbium of woord van plaats of van tijd of een ander woord?
Dan wisselen het subject en het 1^e verbum van plaats. Dit heet inversie.

hoofdzin	*	1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	.
met 1 verbum	Misschien	kom	ik	ook	–	.
	Maandag	heb	ik	wel tijd	–	.
	Daarna	ga	ik	naar huis	–	.
met 2 verba	Misschien	gaat	mijn zus	volgend jaar	trouwen	.
	Dinsdag	moet	mijn zoon	examen	doen	.
	Volgens mij	heb	je	te veel	gedronken	.

* Er kunnen veel woorden op de 1^e plaats in de zin staan. Bijvoorbeeld:

- frequentiewoorden: soms, vaak, meestal (Let op: *nooit* en *altijd* staan niet vaak op de 1^e plaats in de zin.)
- sequentiewoorden: eerst, dan, daarna, vervolgens, ten slotte
- de dagen van de week: maandag, dinsdag, etc.
- de dagdelen: 's ochtends, vanochtend, etc.
- om + de tijd: om drie uur, om half vier, etc.
- op + de dag/datum: op 3 juli, op maandag, etc.
- in + de plaats/het land: in Amsterdam, in Nederland, etc.
- andere woorden: bij mooi weer, daar, hier, hopelijk, misschien, straks, volgens mij, etc.

4.4.4 Vraagzin zonder interrogatief pronomen

ja-nee-vraag		1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	–	Heb	je	broers of zussen		?
	–	Woont	u	ook in Nederland		?
	–	Spreken	jullie	nog meer talen		?
met 2 verba	–	Ga	je	vanavond	dansen	?
	–	Moet	ik	deze oefening	maken	?
	–	Is	hij	naar de dokter	gegaan	?

4.4.5 Vraagzin met interrogatief pronomen

open vraag	interrogatief pronomen	1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	Waar	kom	je	vandaan	–	?
	Wat	is	uw postcode	–	–	?
	Wanneer	begint	de vakantie	–	–	?
met 2 verba	Hoeveel	moet	je	–	betalen	?
	Waar	kan	ik	het boek	kopen	?
	Hoe laat	heb	je	vandaag	gegeten	?

Interrogatieve pronomina

hoe	Hoe heet je?
hoe laat	Hoe laat is het?
hoelang	Hoelang woon je al in Nederland?
hoe oud	Hoe oud ben je?
hoeveel	Hoeveel talen spreek je?
waar	Waar woon je?
waar ... vandaan	Waar kom je vandaan ?
waarom	Waarom wil je verhuizen?
wanneer	Wanneer zullen we afspreken?
wat	Wat is je postcode?
wat voor	Wat voor telefoontoestel zoek je?
welk, welke*	Welke talen spreek je?
wie	Wie is die man met de baard?

*welk + het-woord, welke + de-woord of pluralis

4.4.6 Hoofdzin + hoofdzin

Je kunt twee hoofdzinnen aan elkaar plakken. Tussen de twee hoofdzinnen staat dan één van deze conjuncties: *dus, en, maar, of* en *want*. De conjunctie maakt de relatie tussen de zinnen duidelijk.

hoofdzin				conjunctie	hoofdzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum	
Ik	vind	melk vies	–	dus	ik	ga	geen melk	kopen	.
Ik	wil	een film	zien	en	ik	wil	muziek	luisteren	.
Hij	heeft	dorst	–	maar	hij	drinkt	niets	–	.
Ik	ga	naar de markt	–	of	ik	koop	alles online	–	.
Ze	gaat	een appel	eten	want	ze	heeft	honger	–	.

4.4.7 Hoofdzin + bijzin

Hoofdzin = subject + verbum + rest (+2^e verbum)

Bijzin = subject + rest + verbum (+2^e verbum)

Een bijzin kan nooit alleen staan. Een bijzin staat altijd bij een hoofdzin.

hoofdzin				conjunctie	bijzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	rest	1 ^e verbum	2 ^e verbum	
Hij	gaat	een cursus Frans	volgen	als	hij	naar Frankrijk	gaat	verhuizen	.
Ik	bestel	vaak pizza	–	omdat	ik	niet	kan	koken	.
We	kijken	tv	–	terwijl	we	samen	praten	–	.
Hij	zegt			dat	hij	thuis	blijft		.
Hij	gaat		zeggen	dat	hij	morgen	komt		.
Hij	gaat		vragen	of	hij	morgen vrij	kan	krijgen	.

Je schrijft een bijzin in de volgende situaties:

■ na een bijzinconjunctie: *als, omdat, terwijl, etc.*

■ in de indirecte rede: *vragen of, zeggen dat* → zie ook: 4.4.9

■ na een verbum + dat/of: *zien dat, weten of*

Congruentie:

■ Subject en 1^e verbum in de hoofdzin moeten bij elkaar passen.

■ Subject en 1^e verbum in de bijzin moeten bij elkaar passen.

■ De hoofdzin en de bijzin kunnen verschillende subjecten hebben.

4.4.8 Bijzin + hoofdzin

Je kunt ook met de bijzin beginnen. Als de hoofdzin na de bijzin staat, krijgt de hoofdzin inversie:

conjunctie	bijzin			hoofdzin met inversie		
	subject	rest	verbum	verbum	subject	rest
Zoals	je		weet,	krijgt	iedereen	een bezoekerspas.
Terwijl	we	samen	praten,	kijken	we	tv.

4.4.9 De directe en de indirecte rede

- Directe rede:
- *Hij zegt: "Ik heb geen pijn."* → hoofdzin + "hoofdzin"
 - *Hij vraagt: "Heb je morgen tijd?"* → hoofdzin + "vraagzin"
 - *Hij vraagt: "Wanneer heb je morgen tijd?"* → hoofdzin + "vraagzin"

- Indirecte rede:
- *Hij zegt dat hij geen pijn heeft.* → hoofdzin + *dat* + bijzin
 - *Hij vraagt of ik morgen tijd heb.* → hoofdzin + *of* + bijzin
 - *Hij vraagt wanneer ik morgen tijd heb.* → hoofdzin + vraagwoord + bijzin

Indirecte vragen zijn vaak te horen in een formele context. Indirecte vragen worden door veel Nederlandssprekenden als formeel en daardoor als beleefd ervaren. In sommige situaties kan het wenselijk zijn om een beleefde indruk achter te laten.

Als de oorspronkelijke vraag een gesloten vraag is, gebruik je het woordje *of* als conjunctie in de indirecte vraag. De zin na *of* heeft een bijzinsvolgorde.

Bijvoorbeeld: *Is meneer Omran mijn stagebegeleider?* → *Mag ik vragen of meneer Omran mijn stagebegeleider is?*

Als de oorspronkelijke vraag een open vraag is, gebruik je het vraagwoord als conjunctie in de indirecte vraag. De zin na het vraagwoord heeft een bijzinsvolgorde.

Bijvoorbeeld: *Wanneer begint mijn stage officieel?* → *Mag ik vragen wanneer mijn stage officieel begint?*

4.4.10 De relatieve bijzin

In een relatieve bijzin staat extra informatie over een substantief in de zin.

Bijvoorbeeld: *Misschien ken je de grote rivier die de natuurlijke grens met Zuid-Afrika is?*

Het onderstreepte deel van de zin is een relatieve bijzin.

In een relatieve bijzin staat extra informatie over een substantief in de zin.

Dit substantief heet het antecedent.

Soms staat er bij dit substantief ook een lidwoord, telwoord en/of een adjectief.

Dat lidwoord, telwoord en/of adjectief hoort dan ook bij het antecedent.

In het voorbeeld is het antecedent: *de grote rivier*.

De relatieve bijzin begint met een relatief pronomen. De keuze van het relatief pronomen is afhankelijk van het antecedent:

Het antecedent is singularis	Het substantief is een de-woord.	→	Het relatief pronomen is die .
	Het substantief is een het-woord.	→	Het relatief pronomen is dat .
Het antecedent is pluralis	→		Het relatief pronomen is die .

Bijvoorbeeld: *Alexia is de prinses die met de interviewer praat.*
Bonaire is een eiland dat in de Caribische Zee ligt.
De ministers die voor het beleid verantwoordelijk zijn, hebben hun plannen aan het parlement uitgelegd.

4.5 Substantieven

4.5.1 Pluralis van substantieven: vorm

- Bij substantieven die eindigen op *-e, -é,-el, -em, -en, -er*: + **-s** de tafel de tafels
- Bij substantieven die eindigen op *-a, -i, -o, -u, of -y*: + **'s** de paprika de paprika's
- De rest van de substantieven: + **-en** de vork de vorken

4.5.2 Pluralis van substantieven: spelling

Bij de groep met pluralis + -en verandert de spelling van het substantief vaak.

- de persoon de personen (oo → o)
- het mes de messen (s → ss)

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.5.3 Onregelmatige pluralis of geen pluralis

Sommige substantieven hebben een onregelmatige pluralis of spelling, of ze hebben geen pluralis. Bijvoorbeeld:

onregelmatige pluralis	onregelmatige spelling	geen pluralis	
het ei – de eieren	de dag – de dagen	het fruit	de melk
het kind – de kinderen	het glas – de glazen	het huiswerk	het vlees
de stad – de steden	de weg – de wegen	de informatie	het water

→ Voor meer substantieven met een onregelmatige pluralis of geen pluralis, zie de woordenlijsten per hoofdstuk.

4.5.4 Diminutief

Het diminutief is het verkleinwoord, de kleine versie van een substantief. Een diminutief eindigt altijd op **-je**, en soms op **-pje** of **-tje**. Een diminutief heeft altijd het artikel *het*. Bijvoorbeeld:

- het bier – het biertje
- de bon – het bonnetje
- de kop – het kopje
- de tas – het tasje

4.6 Artikelen

4.6.1 Defniet en indefniet

	singularis		pluralis
defniet	het	de	de
indefniet	een	een	–

4.6.2 De of het

de	
alle pluralisvormen: de → de mensen	
einde woord	voorbeeld
-age*	de bijlage
-de	de seconde
-heid	de vrijheid
-ie	de relatie
-iek	de muziek
-ij**	de drogisterij
-ine	de benzine
-ing	de bevolking
-nis	de betekenis
-sis	de basis
-te	de stilte
-teit	de universiteit
-theek	de apotheek
woorden voor:	voorbeeld
bergen	de Mont Blanc
rivieren	de Rijn
cijfers	de vier
letters	de a, de letter a
groente	de spinazie
fruit	de appel
personen****	de onderzoeker, de dokter

het	
alle verkleinwoorden: het → het tafeltje	
begin woord	voorbeeld
be-	het bedrijf
ge-	het gesprek
ont-	het ontbijt
ver-	het verband
einde woord	voorbeeld
-isme	het toerisme
-ment	het document
-sel	het voedsel
-um***	het centrum
woorden voor:	voorbeeld
materialen	het hout, het plastic
sporten	het voetbal, het hockey
talen	het Nederlands, het Arabisch
verba infinitief	het spreken, het kijken
windrichtingen	het oosten, het zuiden

Uitzonderingen

- * achtervoegsel *age*:
 - in Nederlandse woorden (uitspraak: aagə) → *de*
 - in Franse woorden (uitspraak: aazjə) → vaak: *het*
 Bijvoorbeeld: *het percentage, het promillage.*
- ** het schilderij
- *** de datum
- **** het meisje, het kind

Twee verschillende categorieën

Soms past een woord bij twee verschillende categorieën.

Bijvoorbeeld: ■ verandering: ver- → het
 -ing → de ■ geschiedenis: ge- → het
 -nis → de

Meestal is *de* sterker dan *het*. Dan wint *de*: *de verandering, de geschiedenis.*

4.7 Demonstratief pronomen

	singularis		pluralis
	het-woorden	de-woorden	
hier	dit	deze	deze
daar	dat	die	die

4.8 Overzicht consequenties *de/het*

	singularis		pluralis
	het	de	de
demonstratief pronomen	dit	deze	deze
	dat	die	die
possessief pronomen	ons	onze	onze
interrogatief pronomen	welk	welke	welke
adjectief na indefiniet artikel → zie ook 4.9.2	adjectief	adjectief + e	adjectief + e
adjectief na definiet artikel → zie ook 4.9.2	adjectief + e	adjectief + e	adjectief + e

4.9 Adjectieven, comparatieven, superlatieven

4.9.1 Adjectief, comparatief, superlatief

	adjectief	comparatief	superlatief
regelmatige vormen	groot	groter	het grootst(e)
	warm	warmer	het warmst(e)
	zoet	zoeter	het zoetst(e)
	vaak	vaker	het vaakst(e)
regelmatige vormen op -r	duur	duurder	het duurst(e)
	lekker	lekkerder	het lekkerst(e)
	zuur	zuurder	het zuurst(e)
onregelmatige vormen	goed	beter	het best(e)
	graag	liever	het liefst(e)
	veel	meer	het meest(e)
	weinig	minder	het minst(e)
negatief	niet leuk	minder leuk	het minst leuk
	niet vaak	minder vaak	het minst vaak

Een adjectief kun je nuanceren of versterken met de woorden *best*, *heel*, *erg* en *heel erg*.

- De taart is **best** lekker. +/-
- De taart is **heel** lekker. +
- De taart is **erg** lekker. +
- De taart is **heel erg** lekker. ++

4.9.2 De plaats en de vorm van het adjectief

Een adjectief kan in het Nederlands op twee plaatsen in de zin staan:

	positie adjectief	voorbeelden	wel/geen -e?	
1.	voor het substantief			
	de-woorden singularis	de leuke les deze leuke les die leuke les mijn leuke les	een leuke les geen leuke les – koude koffie	altijd + e
	pluralis	de leuke lessen deze leuke lessen die leuke lessen – leuke lessen geen leuke lessen onze leuke lessen	de leuke boeken deze leuke boeken die leuke boeken – leuke boeken geen leuke boeken onze leuke boeken	altijd + e
	het-woorden singularis	het leuke boek dit leuke boek dat leuke boek ons leuke boek	een leuk boek geen leuk boek – oud brood	soms + e soms geen -e*
2.	na het verbum	De les is leuk . De koffie is koud . Het boek is leuk . Het brood is oud .	geen -e	

* Staat het adjectief voor een het-woord? Dan komt er **geen -e** bij het adjectief in deze situaties:

- een + adjectief + het-woord singularis een leuk boek
- geen + adjectief + het-woord singularis geen leuk boek
- – + adjectief + het-woord singularis oud brood

4.9.3 iets, niets, wat, ... + adjectief + -s

Een zelfstandig gebruikt adjectief na *iets, niets* en *wat* krijgt een **-s**.

Er zijn meer woorden die bij deze regel passen. De belangrijkste zijn: *iets, niets, niks, wat, veel, weinig, meer, minder, genoeg* en *voldoende*.

- Bijvoorbeeld: ■ In dat museum zag ik **niks moois**.
 ■ Ik ga vanavond **iets lekkers** eten.

4.10 Negatie

De woorden **geen** en **niet** maken een zin negatief:

■ geen + substantief	Ik heb <u>geen kinderen</u> .
We kopen <u>geen fiets</u> .
Ik heb <u>geen tijd</u> .	Ik heb <u>geen kleine kinderen</u> .
We kopen <u>geen dure fiets</u> .
■ verbum + niet	Ik <u>kan niet</u> op woensdag.
Ik <u>sport niet</u> .
Ik <u>begrijp</u> het niet.	
■ niet + adjectief/adverbium	De fiets is <u>niet duur</u> .
Hij verstaat mij <u>niet goed</u> .
De man is <u>niet moe</u> .
Ik heb <u>niet veel</u> tijd.	

4.11 Er, daar

Het woord **er** is een grammaticaal woord. **Er** heeft verschillende functies. Hier staan twee functies. Andere functies leer je later.

1. **Beschrijf je de aanwezigheid van een persoon of ding? En is het subject indefiniet** (= voor het subject staat *een, geen* of geen artikel)? Dan gebruik je **er**.

Er is Er ligt Er staat Er hangt Er zit	} + <i>een/geen</i> + substantief singularis	Er is <u>een parkeerplaats</u> bij het restaurant. Er ligt <u>een boek</u> op de tafel. Er staat <u>een man</u> bij de deur. Er hangt <u>geen jas</u> over de stoel. Er zit <u>geen pen</u> in mijn tas.
Er zijn Er liggen Er staan Er hangen Er zitten	} + - + substantief pluralis	Er zijn <u>veel studenten</u> aanwezig. Er liggen <u>twee boeken</u> op de grond. Er staan <u>mensen</u> in de rij. Er hangen <u>ballonnen</u> in de zaal. Er zitten <u>drie kinderen</u> op de bank.

Wel of geen er

■ -	<i>Er zit een apotheek in deze straat.</i>	→ <i>er</i> + verbum + indefiniet subject + locatie
■ Volgens mij	<i>zit er een apotheek in deze straat.</i>	→ bepaling + verbum + <i>er</i> + indefiniet subject + locatie
■ In deze straat	<i>zit (er) een apotheek.</i>	→ locatie + verbum + indefiniet subject → er optioneel

Woordvolgorde

Er staat op de plaats van het subject.

■ hoofdzin:	Er zit een kat in de tuin.
■ hoofdzin met inversie:	Nu zit er een kat in de tuin.
■ vraagzin:	<u>Zit er</u> een kat in de tuin?
■ bijzin:	Ik zie dat <u>er</u> een kat in de tuin <u>zit</u> .

2. Wil je verwijzen naar een plaats? Dan gebruik je **er** of **daar**:

Ik ga morgen naar Arnhem.

- Ik ben **er** nog nooit geweest. er = in Arnhem (neutraal)
- Ik ben **daar** nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)
- **Daar** ben ik nog nooit geweest. daar = in Arnhem (met focus)

Woordvolgorde

Er kan maar op 1 plaats in de hoofdzin staan: subject – verbum – **er** – rest

Daar kan op 2 plaatsen in de hoofdzin staan: ■ subject – verbum – **daar** – rest

■ **daar** – verbum – subject – rest

5 Taalsituaties: de grammatica gebruiken

Wanneer gebruik je welke grammatica? Dat staat in dit overzicht.

Let op: alleen de grammatica uit *Contact! – nieuw 1 + 2 + 3* staat in dit overzicht.

5.1 Praten over heden, toekomst en verleden

Je wilt praten over ...	Gebruik dan:	voorbeelden
het heden	<i>presens</i>	Ik drink nu koffie.
je gewoontes nu	<i>presens + frequentiewoord</i>	Ik drink altijd koffie. Ik sport iedere dag.
wat je doet op dit moment	<i>zijn ... + aan het + infinitief</i>	Ik ben koffie aan het drinken .
de toekomst	<i>presens + woord van tijd</i> <i>gaan + infinitief</i>	Ik heb morgen een afspraak. Ik ga straks werken .
een toekomstige situatie	worden	Het wordt morgen warm. Ik word 27.
een actie of gebeurtenis in het verleden; de actie of gebeurtenis is klaar	<i>perfectum</i>	Ik ben naar huis gegaan .
acties in het verleden die snel na elkaar gebeurden	<i>imperfectum</i>	Hij liep van de trap, zag het boek op de trap niet, viel over het boek, viel van de trap en brak zijn been.
een beschrijving van een gebeurtenis of situatie in het verleden	<i>imperfectum</i>	Het concert was goed.
je gewoontes in het verleden	<i>imperfectum</i>	Vroeger sportte ik drie keer per week.

Perfectum of imperfectum?

- Het perfectum gebruik je om te vertellen dat er iets is gebeurd: Ik **heb** mijn examen **gehaald**.
De details van die gebeurtenis vertel je daarna in het imperfectum: Ik **had** een goed cijfer. Ik **was** heel blij.
- Het verschil tussen perfectum en imperfectum is niet altijd duidelijk. Vaak kun je het perfectum en het imperfectum allebei gebruiken. In spreektaal gebruiken we het perfectum iets meer dan het imperfectum.

5.2 Praten over de tijd en het weer: Het is ...

Het is + *de tijd* Het is drie uur. Het is tien over drie. Het is half vier.

Het is + *het weer* Het is zonnig. Het is koud. Het is 25 graden.

5.3 Iemand voorstellen: Dit is ...

Je wilt een persoon of meer personen voorstellen aan een ander. Gebruik dan:

	hier	daar	voorbeelden
één persoon	Dit is ...	Dat is ...	Dit is mijn broer, Jason. Dat is mijn zus, Myra.
meer personen	Dit zijn ...	Dat zijn ...	Dit zijn mijn kinderen. Dat zijn mijn collega's.

5.4 Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid

5.4.1 Advies, belofte, instructie, voorstel en waarschijnlijkheid – Algemeen

Je wilt:	Gebruik:	voorbeelden
advies geven	Je / u kunt het beste ...	Je kunt het beste rust houden.
	Als ik jou was, zou ik ... + <i>infinitief</i>	Als ik jou was, zou ik rust houden
een belofte doen	ik zal / we zullen ... + <i>infinitief</i>	Ik zal nooit meer beginnen met roken.
een instructie geven	Je / u moet ... + <i>infinitief</i>	Je moet de 1 ^e straat links gaan.
	<i>imperatief informeel</i>	Luister naar de dialogoog.
	<i>imperatief formeel</i>	Gaat u maar zitten.
een voorstel doen	Zullen we ... + <i>infinitief</i> ?	Zullen we naar buiten gaan?
	Ga je mee ... ?	Ga je mee naar de kantine?
een waarschijnlijkheid uitdrukken	... zal / zullen wel ... + <i>infinitief</i> ?	De personeelsadvertenties zullen wel op de website staan.

5.4.2 Instructie voor de positie van personen en dingen

Personen

acties	instructie	posities	voorbeeld
■ gaan hangen	Ga hangen.	hangen	De atleet gaat aan het rek hangen. Nu hangt hij aan het rek.
■ gaan liggen	Ga liggen.	liggen	De patiënt gaat in bed liggen. Nu ligt hij in bed.
■ gaan staan	Ga staan.	staan	De docent gaat staan. Nu staat ze.
■ gaan zitten	Ga zitten.	zitten	De cursisten gaan zitten. Nu zitten ze.

Dingen

acties	instructie	posities	voorbeeld
■ hangen	Hang ...	hangen	Ik hang de jas aan de kapstok. Nu hangt de jas aan de kapstok.
■ leggen	Leg ...	liggen	Ik leg de pen op de tafel. Nu ligt de pen op de tafel.
■ zetten	Zet ...	staan	Ik zet het boek in de kast. Nu staat het boek in de kast.
■ doen	Doe ...	zitten	Ik doe de telefoon in mijn tas. Nu zit de telefoon in mijn tas.

5.5 Gedachte, mening, voorkeur en wens

Wat wil je zeggen?	Gebruik:	voorbeelden
je gedachte	volgens mij + <i>inversie</i>	Volgens mij gaat het regenen. Volgens mij heeft Annika een nieuwe auto.
je mening (positief)	vinden + <i>adjectief</i>	Ik vind dansen leuk. Ik vind koffie lekker.
	houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou van dansen.
	houden van + <i>substantief</i>	Ik hou van koffie.
je mening (negatief)	vinden + (niet) <i>adjectief</i>	Ik vind lezen niet leuk. Ik vind drop vies.
	niet houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou niet van lezen.
	niet houden van + <i>substantief</i>	Ik hou niet van drop.
je voorkeur (positief)	<i>verbum</i> + graag	Ik dans graag. Ik drink graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever	Ik sport liever. Ik drink liever thee.
	<i>verbum</i> + het liefst	Ik werk het liefst 's avonds.
je voorkeur (negatief)	<i>verbum</i> + niet graag	Ik dans niet graag. Ik drink niet graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever niet/geen	Ik sport liever niet. Ik drink liever geen thee.
	<i>verbum</i> + het liefst(e) niet/geen	Ik werk het liefst niet 's avonds. Ik eet het liefste geen vlees.
je wens	willen + graag + <i>infinitief</i>	Ik wil graag een boek lezen.
	willen + graag + <i>substantief</i>	Ik wil graag een glas wijn.

je wens nu (positief)	zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb zin in pizza.
	zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb zin om naar de film te gaan.
je wens nu (negatief)	geen zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb geen zin in een toetje.
	geen zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb geen zin om naar huis te gaan.

5.6 Een vergelijking maken

5.6.1 Algemeen

Wat wil je vergelijken?	Gebruik:	voorbeelden
twee verschillende dingen	comparatief + dan	Ik ben twee jaar ouder dan mijn zus.
		Duitsland is groter dan Nederland.
		Ik vind thee lekkerder dan koffie.
twee dezelfde dingen	even + adjectief + als	Mijn moeder is even oud als mijn vader.
		Mijn broer is even groot als ik.
		Ik vind de film even leuk als het boek.
	dezelfde als	Neem te voet dezelfde route als met de auto. (de route)
hetzelfde als	Ik doe hetzelfde werk als mijn collega. (het werk)	

5.6.2 Andere manieren om te vergelijken

■ een van deste	Riga is één van de grootste steden van Noord-Europa.
■ Enerzijds ... Anderzijds ...	Enerzijds wil je je mening zeggen. Anderzijds wil je niemand beledigen.
■ Hoe ... hoe ...	Hoe meer ik kan sporten, hoe beter ik me voel.
■ ... keer zo als	Letland is anderhalf keer zo groot als Nederland.
■ maar wel	Er zijn weinig bergen maar wel veel bossen.
■ net als	In Letland is veel water, net als in Nederland.
■ niet anders dan	Gelukkig is het eten niet anders dan in Letland.
■ Ook al ... je moet wel ...	Ook al spreken veel Nederlanders Engels, je moet wel Nederlands leren.
■ steeds ...-er	Het gaat steeds beter met de economie van dit land.
■ verschilt ... van ...	Het landschap van Zimbabwe verschilt echt van het Nederlandse landschap.
■ Zowel ... als ...	Zowel Nederland als Zimbabwe zijn mooie landen.

5.7 Een vraag of instructie vriendelijker maken

5.7.1 Een vraag of verzoek vriendelijker maken

Een vraag of verzoek kun je vriendelijker maken met *zou/zouden*.

neutrale vraag	vriendelijkere vraag
Kun je me de documenten mailen?	Zou je me de documenten kunnen mailen?
Mag ik even bellen?	Zou ik even mogen bellen?
Willen jullie de bijlages voor me printen?	Zouden jullie de bijlages voor me willen printen?

Let op: **alleen** in deze combinaties maak je een vraag vriendelijker met *zou/zouden*:

- Zou/Zouden ... + kunnen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + mogen + 2^e infinitief?
- Zou/Zouden ... + willen + 2^e infinitief?

Als je *zou/zouden* gebruikt in andere combinaties, maak je de zin niet vriendelijker, maar geef je een andere betekenis aan de zin!

Zou en *zouden* zijn de imperfectumvormen van het verbum *zullen*.

→ Zie ook: 4.3.2

5.7.2 Een instructie vriendelijker maken

Met de imperatief kun je een instructie geven.

→ Zie ook: 5.4

De imperatief kun je vriendelijker maken met de woorden *eens, even, maar, toch*.

neutraal	vriendelijker
Ga zitten.	Ga maar zitten.
Doet u uw mond open.	Doet u uw mond maar even open.
Let op!	Let eens op!

Let op:

- Ook als je de woorden *eens, even, maar, toch* gebruikt, kan de imperatief onvriendelijk klinken! Het is heel belangrijk dat je stem ook vriendelijk is.
- De woorden *eens, even, maar* en *toch* kunnen op verschillende plaatsen in de zin staan.

5.8 Oorzaak en gevolg

Je wilt aangeven dat gebeurtenissen een relatie hebben. De ene gebeurtenis is de oorzaak. De andere gebeurtenis is het gevolg. Dat kun je doen met verschillende signaalwoorden.

Bijvoorbeeld:

- **Vanwege** de drukte moet u wat langer wachten dan normaal.
- Je kunt hier niet parkeren, **want** er zijn werkzaamheden in deze straat.
- **Door** een economisch conflict is de olieprijs erg laag.
- **Naar aanleiding van** het slechte weer is het festival verplaatst naar volgende maand.
- Het is te druk op de website, **dus** u kunt op dit moment geen e-tickets bestellen.
- Het voetbalteam van Zidane speelde vandaag erg slecht. **Daarom** hebben ze verloren.
- Meghan en Harry zijn verhuisd naar Canada, **omdat** ze Groot-Brittannië te druk vonden.

signaalwoord + hoofdzin zonder inversie	signaalwoord + hoofdzin met inversie	signaalwoord + bijzin	signaalwoord + substantief + hoofdzin met inversie
want, dus	daarom	omdat, (dus)	vanwege, door, naar aanleiding van

5.9 Geruchten en feiten

Je kunt een zin waarin een gerucht staat vaak herkennen aan het volgende:

In het eerste deel van de zin staat het hulpverbum **zou / zouden**.

Aan het eind van de zin staat ook het hulpverbum **zijn** of **hebben** + een participium.

feiten	geruchten
1. Er zijn nog meer mensen in het huis aanwezig geweest.	1. Er zouden nog meer mensen in het huis aanwezig zijn geweest .
2. De rechtbank heeft een zesde verdachte vrijgesproken.	2. De rechtbank zou een zesde verdachte hebben vrijgesproken .
3. De slachtoffers waren allemaal mijnwerkers.	3. De slachtoffers zouden allemaal mijnwerkers zijn geweest .

5.10 Volgorde van gebeurtenissen

Je kunt op verschillende manieren duidelijk maken in welke volgorde gebeurtenissen plaatsvinden.

1. **Voordat** en **nadat** zijn conjuncties. In zinnen met deze woorden staat de persoonsvorm aan het eind van de zin.

Bijvoorbeeld: ■ **Voordat** Tabitha in 2019 naar Nederland kwam, studeerde zij in Frankrijk.

■ **Nadat** Timo in juli 2020 voor het examen was geslaagd, ging hij op vakantie.

2. **Daarvoor** en **daarna** zijn adverbia. Deze woorden staan vaak aan het begin van de zin. Dan is er inversie.

De woorden kunnen ook na de persoonsvorm staan.

Bijvoorbeeld: ■ Tabitha kwam in 2019 naar Nederland. **Daarvoor** studeerde zij in Frankrijk.

■ Tabitha kwam in 2019 naar Nederland. Zij studeerde **daarvoor** in Frankrijk.

■ Timo is in juli 2020 voor het examen geslaagd. **Daarna** ging hij op vakantie.

■ Timo is in juli 2020 voor het examen geslaagd. Hij ging **daarna** op vakantie.

5.11 Een e-mail schrijven

De informele aanhef en de afsluiting

aanhef	Hoi / Ha / Hallo / Beste / Dag / Lieve + voornaam,
afsluiting	Groetjes, / Groeten, / Groet, / Liefs, + jouw eigen voornaam

De formele aanhef en afsluiting

	vrouw	man	geslacht onbekend
aanhef	Geachte mevrouw + achternaam, Beste mevrouw + achternaam, Beste + voornaam,*	Geachte heer + achternaam, Beste meneer + achternaam, Beste + voornaam,*	Geachte heer, mevrouw,
afsluiting	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam	Met vriendelijke groet, Met vriendelijke groeten, + jouw voornaam + achternaam

* Gebruik *Beste + voornaam* in formele mails alleen: – als je mailt naar een jongere, of:
– als je de persoon goed kent, of:
– als je al heel vaak met de persoon hebt gemaïld

De onderwerpregel

Het is belangrijk om het onderwerp van een mail direct in te vullen. Voor de lezer van jouw mail is het dan duidelijk waar de mail over gaat. Gebruik een paar woorden voor het onderwerp. Probeer zo duidelijk mogelijk te omschrijven waar je mail over gaat.

De structuur van de mail

inleiding	de reden voor het schrijven van de mail of een dankwoord voor de mail van de ander	kort!
midden	de echte informatie, bijvoorbeeld: vragen, antwoorden, klachten, informatie	
slot	standaardzinnen, bijvoorbeeld: verzoek om te reageren, dankwoord, verwachting, hoop	kort!

6 Alfabetische lijsten

6.1 Onregelmatige verba

I. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
bedenken	bedacht	bedachten	hebben	bedacht
begrijpen	begreep	begrepen	hebben	begrepen
bekijken	bekeek	bekeken	hebben	bekeken
bevinden	bevond	bevonden	hebben	bevonden
bewegen	bewoog	bewogen	hebben	bewogen
beschrijven	beschreef	beschreven	hebben	beschreven
bespreken	besprak	bespraken	hebben	besproken
bezoeken	bezocht	bezochten	hebben	bezocht
breken	brak	braken	hebben	gebroken
brenge	bracht	brachten	hebben	gebracht
buigen	boog	bogen	hebben	gebogen
denken	dacht	dachten	hebben	gedacht
doen	deed	deden	hebben	gedaan
dragen	droeg	droegen	hebben	gedragen
drinken	dronk	dronken	hebben	gedronken
eten	at	aten	hebben	gegeten
gedragen	gedroeg	gedroegen	hebben	gedragen
gelden	gold	golden	hebben	gegouden
genieten	genoot	genoten	hebben	genoten
geven	gaf	gaven	hebben	gegeven
hangen	hing	hingen	hebben	gehangen
hebben	had	hadden	hebben	gehad
helpen	hielp	hielpen	hebben	geholpen
houden	hield	hielden	hebben	gehouden
kiezen	koos	kozen	hebben	gekozen
kijken	keek	keken	hebben	gekeken
klinken	klonk	klonken	hebben	geklonken
kopen	kocht	kochten	hebben	gekocht
krijgen	kreeg	kregen	hebben	gekregen
kunnen	kon	konden	hebben	gekund
lezen	las	lazen	hebben	gelezen
liegen	loog	logen	hebben	gelogen
liggen	lag	lagen	hebben	gelegen
moeten	moest	moesten	hebben	gemoeten
mogen	mocht	mochten	hebben	gemogen
nemen	nam	namen	hebben	genomen
ontbijten	ontbeet	ontbeten	hebben	ontbeten
onthouden	onthield	onthielden	hebben	onthouden

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
ontvangen	ontving	ontvingen	hebben	ontvangen
roepen	riep	riepen	hebben	geroepen
ruiken	rook	roken	hebben	geroken
scheren	schoor	schoren	hebben	geschoren
schrijven	schreef	schreven	hebben	geschreven
slapen	sliep	sliepen	hebben	geslapen
sluiten	sloot	sloten	hebben	gesloten
snijden	sneed	sneden	hebben	gesneden
spijten	speet	speten	hebben	gespeten
spreken	sprak	spraken	hebben	gesproken
staan	stond	stonden	hebben	gestaan
stinken	stonk	stonken	hebben	gestonken
verbinden	verbond	verbonden	hebben	verbonden
verbreken	verbrak	verbraken	hebben	verbroken
vergelijken	vergeleek	vergeleken	hebben	vergeleken
verkopen	verkocht	verkochten	hebben	verkocht
verliezen	verloor	verloren	hebben	verloren
verstaan	verstond	verstonden	hebben	verstaan
vervangen	verving	vervingen	hebben	vervangen
verwijzen	verwees	verwezen	hebben	verwezen
verzenden	verzond	verzonden	hebben	verzonden
vinden	vond	vonden	hebben	gevonden
voldoen	voldeed	voldeden	hebben	voldaan
voorkomen	voorkwam	voorkwamen	hebben	voorkomen
vragen	vroeg	vroegen	hebben	gevraagd
werven	wierf	wierven	hebben	geworven
weten	wist	wisten	hebben	geweten
willen	wilde / wou*	wilden	hebben	gewild
winnen	won	wonnen	hebben	gewonnen
zeggen	zei	zeiden	hebben	gezegd
zien	zag	zagen	hebben	gezien
zingen	zong	zongen	hebben	gezongen
zitten	zat	zaten	hebben	gezeten
zoeken	zocht	zochten	hebben	gezocht
zullen	zou	zouden	–	–

* wou is zeer informeel.

II. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *zijn*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
beginnen	begon	begonnen	zijn	begonnen
bevallen	beviel	bevielen	zijn	bevallen
blijken	bleek	bleken	zijn	gebleken
blijven	bleef	bleven	zijn	gebleven
gaan	ging	gingen	zijn	gegaan
komen	kwam	kwamen	zijn	gekomen
krimpen	kromp	krompen	zijn	gekrompen
ontstaan	ontstond	ontstonden	zijn	ontstaan
overkomen	overkwam	overkwamen	zijn	overkomen
overlijden	overleed	overleden	zijn	overleden
schrikken	schrok	schrokken	zijn	geschrokken
stijgen	steeg	stegen	zijn	gestegen
vallen	viel	vielen	zijn	gevallen
verschijnen	verscheen	verschenen	zijn	verschenen
vertrekken	vertrok	vertrokken	zijn	vertrokken
worden	werd	werden	zijn	geworden
zijn	was	waren	zijn	geweest

III. Onregelmatige verba – perfectum met hulpverbum *hebben* en *zijn*

infinitief	imperfectum		perfectum	
	singularis	pluralis	hulpverbum	participium
lopen	liep	liepen	hebben/zijn	gelopen
vergeten	vergat	vergaten	hebben/zijn	vergeten

6.2 Separabele verba

In onderstaande lijsten staat alleen de ik-vorm van het verbum in hoofdzinnen.

→ Voor de overige vormen van separabele verba, zie 4.3.3.

I. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum *hebben*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
aanbieden	ik bied ... aan	ik bood ... aan	ik heb ... aangeboden
aanleggen	ik leg ... aan	ik legde ... aan	ik heb ... aangelegd
aanmelden	ik meld ... aan	ik meldde ... aan	ik heb ... aangemeld
aansluiten	ik sluit ... aan	ik sloot ... aan	ik heb ... aangesloten
aanstaan	ik sta ... aan	ik stond ... aan	ik heb ... aangestaan
aanvinken	ik vink ... aan	ik vinkte ... aan	ik heb ... aangevinkt
aanvragen	ik vraag ... aan	ik vroeg ... aan	ik heb ... aangevraagd
aanwijzen	ik wijs ... aan	ik wees ... aan	ik heb ... aangewezen
aanzetten	ik zet ... aan	ik zette ... aan	ik heb ... aangezet
afgeven	ik geef ... af	ik gaf ... af	ik heb ... afgegeven
afhangen	ik hang ... af	ik hing ... af	ik heb ... afgehangen
afrekenen	ik reken ... af	ik rekende ... af	ik heb ... afgerekend
afronden	ik rond ... af	ik rondde ... af	ik heb ... afgerond
afschrijven	ik schrijf ... af	ik schreef ... af	ik heb ... afgeschreven
afslaan	ik sla ... af	ik sloeg ... af	ik heb ... afgeslagen
afsluiten	ik sluit ... af	ik sloot ... af	ik heb ... afgesloten
afspreken	ik spreek ... af	ik sprak ... af	ik heb ... afgesproken
bekendmaken	ik maak ... bekend	ik maakte ... bekend	ik heb ... bekendgemaakt
bijbetalen	ik betaal ... bij	ik betaalde ... bij	ik heb ... bijbetaald
doorgeven	ik geef ... door	ik gaf ... door	ik heb ... doorgegeven
doorhalen	ik haal ... door	ik haalde ... door	ik heb ... doorgehaald
doorsturen	ik stuur ... door	ik stuurde ... door	ik heb ... doorgestuurd
doorverbinden	ik verbind ... door	ik verbond ... door	ik heb ... doorverbonden
doorverwijzen	ik verwijs ... door	ik verwees ... door	ik heb ... doorverwezen
eruitzien	ik zie er ... uit	ik zag er ... uit	ik heb er ... uitgezien
geruststellen	ik stel ... gerust	ik stelde ... gerust	ik heb ... gerustgesteld
innemen	ik neem ... in	ik nam ... in	ik heb ... ingenomen
inschrijven	ik schrijf ... in	ik schreef ... in	ik heb ... ingeschreven
klaarleggen	ik leg ... klaar	ik legde ... klaar	ik heb ... klaargelegd
meebrengen	ik breng ... mee	ik bracht ... mee	ik heb ... meegebracht
meedoen	ik doe ... mee	ik deed ... mee	ik heb ... meegedaan
meenemen	ik neem ... mee	ik nam ... mee	ik heb ... meegenomen
opendoen	ik doe ... open	ik deed ... open	ik heb ... opengedaan
ophalen	ik haal ... op	ik haalde ... op	ik heb ... opgehaald
ophangen	ik hang ... op	ik hing ... op	ik heb ... opgehangen
opletten	ik let ... op	ik lette ... op	ik heb ... opgelet
omdraaien	ik draai ... om	ik draaide ... om	ik heb ... omgedraaid
oppassen	ik pas ... op	ik paste ... op	ik heb ... opgepast

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
opruimen	ik ruim ... op	ik ruimde ... op	ik heb ... opgeruimd
opsluiten	ik sluit ... op	ik sloot ... op	ik heb ... opgesloten
overmaken	ik maak ... over	ik maakte ... over	ik heb ... overgemaakt
overnemen	ik neem ... over	ik nam ... over	ik heb ... overgenomen
overschrijven	ik schrijf ... over	ik schreef ... over	ik heb ... overgeschreven
plaatsvinden	het vindt ... plaats	het vond ... plaats	het heeft ... plaatsgevonden
rondkijken	ik kijk ... rond	ik keek ... rond	ik heb ... rondgekeken
samenwonen	ik woon ... samen	ik woonde ... samen	ik heb ... samengewoond
schoonmaken	ik maak ... schoon	ik maakte ... schoon	ik heb ... schoongemaakt
terugbellen	ik bel ... terug	ik belde ... terug	ik heb ... teruggebeld
terugbrengen	ik breng ... terug	ik bracht ... terug	ik heb ... teruggebracht
terugsturen	ik stuur ... terug	ik stuurde ... terug	ik heb ... teruggestuurd
terugvinden	ik vind ... terug	ik vond ... terug	ik heb ... teruggevonden
terugvragen	ik vraag ... terug	ik vroeg ... terug	ik heb ... teruggevraagd
toevoegen	ik voeg ... toe	ik voegde ... toe	ik heb ... toegevoegd
uitdoen	ik doe ... uit	ik deed ... uit	ik heb ... uitgedaan
uitgeven	ik geef ... uit	ik gaf ... uit	ik heb ... uitgegeven
uitkijken	ik kijk ... uit	ik keek ... uit	ik heb ... uitgekeken
uitleggen	ik leg ... uit	ik legde ... uit	ik heb ... uitgelegd
uitprinten	ik print ... uit	ik printte ... uit	ik heb ... uitgeprint
uitnodigen	ik nodig ... uit	ik nodigde ... uit	ik heb ... uitgenodigd
voorbereiden	ik bereid ... voor	ik bereidde ... voor	ik heb ... voorbereid
voorlezen	ik lees ... voor	ik las ... voor	ik heb ... voorgelezen
vrijspreken	ik spreek ... vrij	ik sprak ... vrij	ik heb ... vrijgesproken

II. Separabele verba met in het perfectum het hulpverbum *zijn*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
aankomen	ik kom ... aan	ik kwam ... aan	ik ben ... aangekomen
afkoelen	ik koel ... af	ik koelde ... af	ik ben ... afgekoeld
afnemen	het neemt ... af	het nam ... af	het is ... afgenomen
afstuderen	ik studeer ... af	ik studeerde ... af	ik ben ... afgestudeerd
afvallen	ik val ... af	ik viel ... af	ik ben ... afgevallen
afwijken	ik wijk ... af	ik week ... af	ik ben ... afgeweken
langskomen	ik kom ... langs	ik kwam ... langs	ik ben ... langsgekomen
meegaan	ik ga ... mee	ik ging ... mee	ik ben ... meegegaan
mislopen	ik loop ... mis	ik liep ... mis	ik ben ... misgelopen
omgaan	ik ga ... om	ik ging ... om	ik ben ... omgegaan
opstaan	ik sta ... op	ik stond ... op	ik ben ... opgestaan
opvallen	ik val ... op	ik viel ... op	ik ben ... opgevallen
tegenvallen	ik val ... tegen	ik viel ... tegen	ik ben ... tegengevallen
terugkomen	ik kom ... terug	ik kwam ... terug	ik ben ... teruggekomen
toenemen	het neemt ... toe	het nam ... toe	het is ... toegenomen
uitstappen	ik stap ... uit	ik stapte ... uit	ik ben ... uitgestapt
verdergaan	ik ga ... verder	ik ging ... verder	ik ben ... verdergegaan

III. Dit separabele verbum heeft in het perfectum het hulpverbum *hebben of zijn*:

infinitief	presens	imperfectum	perfectum
inloggen	ik log ... in	ik logde ... in	ik ben/heb ... ingelogd

6.3 Reflexieve verba

zich amuseren*	Ik amuseer me goed tijdens het feest.
zich bevinden	Meneer de Vries bevindt zich op de tweede verdieping.
zich concentreren*	Je moet je concentreren om de tekst te begrijpen.
zich gedragen	De kinderen gedragen zich vervelend als ze moe zijn.
zich haasten	We moeten ons haasten om de trein te halen.
zich herinneren*	Ik kan me niet herinneren hoe mijn vroegere buurman heet.
zich houden aan*	Jullie moeten je aan de verkeersregels houden.
zich opgeven voor*	Ze houdt van dansen dus zij geeft zich op voor een cursus zumba.
zich schamen	Ik schaam me , omdat ik iets stoms heb gezegd.
zich scheren*	Mijn vader scheert zich dagelijks, want hij wil geen baard.
zich vergissen	Sorry, u hebt zich vergist, het klopt niet wat u zei.
zich verslapen	Ik heb me vanochtend verslapen; ik werd pas om 10 uur wakker!
zich vervelen*	Ik heb vrij, maar ik heb niks leuks te doen. Ik verveel me!
zich voelen*	Ik voel me goed! Ik ben vrolijk en gezond.
zich voorbereiden op*	Ik bereid me goed voor op het examen. Ik leer elke dag twee uur.
zich voorstellen*	De nieuwe docente stelt zich aan de cursisten voor.
zich wassen*	Ik heb geen zin om te douchen, ik ga me alleen even wassen.

*Deze verba bestaan ook als niet-reflexief verbum, dus zonder *zich*. De betekenis is dan anders.

→ Zie ook 4.3.4

6.4 Verba met vaste prepositie en vaste combinaties

aandacht trekken van	Hij trekt de aandacht van de politieagent.
aangesloten zijn bij	Ik ben aangesloten bij een tennisclub.
aansluiten op	De stage sluit goed op mijn opleiding aan.
advies krijgen/vragen over	Ik wil graag advies over de masterstudies.
afscheid nemen van	Ik neem afscheid van mijn moeder.
afhangen van	Het hangt van je ervaring af.
afronden met	Ik rond mijn opleiding met een stage af.
een afspraak maken met	Ik maak een afspraak met mijn collega.
afspreken met	Ik wil graag (iets) met je afspreken.
afwijken van	Ik wijk van de route af
antwoord geven op	Ik geef geen antwoord op die vraag.
beginnen met	Ik begin in september met de cursus.
bedanken voor	Ik wil je bedanken voor je hulp.
belangstelling tonen voor	Hij toont belangstelling voor muziek.
bellen met	Ik bel met mijn moeder.
bellen naar	Ik bel naar de gemeente.
bellen over	Ik bel over onze afspraak.
bellen voor	Ik bel voor mijn zoon; hij is ziek. (voor = 'namens') Ik bel voor mevrouw Van Wijk. Is zij aanwezig? (voor = 'naar')
benieuwd zijn naar	Ik ben benieuwd naar zijn nieuwe vriendin. Ik ontmoet haar vandaag.
bespreken met	Ik bespreek het met mijn collega.
betalen met	Ik betaal met mijn pinpas.
blijken uit	Uit het artikel blijkt dat we meer belasting moeten gaan betalen.

boos worden op	Ik word boos op mijn partner.
condoleren met	Ik condoleer mijn buurman met het overlijden van zijn moeder.
contact hebben met	Ik heb veel contact met mijn familie in Brazilië.
contact opnemen met	Ik neem contact op met mijn stagebegeleider.
denken aan	Ik denk aan de vakantie.
doen aan (sport)	Ik doe aan fitness.
doorgeven aan	Ik moet mijn nieuwe adres nog aan de gemeente doorgeven.
enthousiast zijn over	Ik ben enthousiast over het nieuwe plan.
feliciteren met	Ik wil je feliciteren met je verjaardag.
gaan naar	Ik ga naar Haarlem. Ik ga naar de bioscoop. Ik ga naar huis.
gaan over	De film gaat over een Nederlandse vriendengroep op vakantie.
gelden voor	Deze regel geldt voor alle studenten.
geven aan	Ik geef het cadeau aan mijn vriendin.
grenzen aan	Nederland grenst aan Duitsland.
halen uit	Het bedrijf haalt elektriciteit uit wind.
helpen met	Ik help mijn medecursist met haar huiswerk.
het hebben over	De docent heeft het vandaag over het passivum.
horen bij	Welk plaatje hoort bij de dialoog?
houden van	Ik hou van Italiaanse films. Ik hou niet van drop.
hulp hebben/krijgen bij	Ik krijg hulp bij het maken van mijn huiswerk.
indruk maken op	Zijn beleefde gedrag maakt indruk op zijn schoonouders.
informereren bij	Ik informeer naar het examen bij de docent.
invloed hebben op	Zijn vader heeft een grote invloed op hem.
kennismaken met	Ik maak kennis met mijn nieuwe burens.
kiezen uit	Ik kan kiezen uit drie toetjes.
kijken naar	Ik kijk naar het plaatje.
klaar zijn met	Ik ben klaar met de oefening.
klikken op	Ik klik op de link.
komen door	De storing komt door een technisch probleem.
komen uit	Ik kom uit Italië.
koppelen aan	Ik koppel mijn computer aan jouw computer.
krijgen van	Ik krijg een cadeautje van mijn vrienden.
kritiek hebben op	De cursist heeft kritiek op de docent.
last hebben van	Ik heb last van mijn knie.
letten op	Ik let goed op de aanbiedingen in de supermarkt.
liggen aan	Nederland ligt aan de Noordzee.
liggen in	Nederland ligt in Europa.
luisteren naar	Ik luister naar de dialoog.
mailen naar	Ik mail naar de studieadviseur.
mailen over	Ik mail over de nieuwe planning.
misbruik maken van	Hij maakt misbruik van de situatie.
omgaan met	Hij gaat niet goed om met stress.
onderweg zijn naar	Ik ben onderweg naar huis
overleggen met	Ik overleg met mijn collega.
overleggen over	We overleggen over de planning.
pijn hebben aan	Ik heb pijn aan mijn voet.

pijn hebben in	Ik heb pijn in mijn buik.
praten met	Ik praat met 5 personen.
praten over	Ik praat over mijn vakantie.
problemen krijgen met	Ik krijg een probleem met mijn baas, als ik mijn werk niet goed doe.
reageren op	Ik zal morgen op je e-mail reageren.
schade aanrichten aan	De inbreker richt tijdens de inbraak veel schade aan het huis aan.
schommelen tussen	De temperatuur schommelt tussen acht en tien graden.
schrijven aan	Ik schrijf een e-mail aan mijn collega.
schuldig achten aan	De rechtbank acht de verdachte schuldig aan fraude.
solliciteren naar/op	Ik solliciteer naar/op deze functie.
spreken met	Goedemorgen, u spreekt met huisartsenpraktijk Oost, met Saskia.
spreken over	Ik spreek in mijn lessen vaak over nieuwe boeken.
stoppen met	Ik stop met mijn studie.
studeren aan	Ik studeer aan de Universiteit van Amsterdam.
sturen naar	Ik stuur een mail naar het bedrijf.
succes (wensen) met	Veel succes met je examen!
tijd hebben om te	Ik heb geen tijd om boodschappen te doen.
toe zijn aan	Ik ben toe aan vakantie.
trouwen met	Ik trouw volgend jaar met mijn lieve vriendin.
uitgroeien tot	De storm groeit uit tot een orkaan.
uitleggen aan	De docent legt de oefening uit aan de cursisten.
uitnodigen voor	Ik ga iedereen voor mijn feest uitnodigen.
van plan zijn om te	Ik ben van plan om dit weekend naar Delft te gaan.
verantwoordelijk zijn voor	Hij is verantwoordelijk voor het schrijven van het jaarverslag.
verbonden zijn met	U bent verbonden met de praktijk van dokter Janssen.
vergelijken met	Ik vergelijk A met B.
veroordelen tot	De rechter veroordeelt de verdachte tot 5 jaar celstraf.
verslaafd zijn aan	Hij is verslaafd aan drugs.
vertellen aan	Ik vertel het verhaal alleen aan mijn beste vriend.
vertellen over	Ik vertel graag over mijn vakantie.
verwijzen naar	Het woord <i>er</i> verwijst in deze zin naar een plaats.
voldoen aan	Ik voldoe aan de functie-eisen van deze vacature.
voorstellen aan	Ik wil je graag voorstellen aan mijn vrouw.
een vraag stellen aan	Ik wil een vraag aan de docent stellen.
vragen aan	Ik vraag aan mijn medecursist: "Hoe heet je?"
vragen naar	De doktersassistent vraagt naar mijn gegevens.
wachten op	Ik wacht op mijn beurt. Ik wacht op de koffie.
wennen aan	Hij went niet aan de kou in Nederland.
werken bij	Ik werk bij een groot bedrijf.
zeggen tegen	Ik zeg altijd 'hallo' tegen de burens. Ik zeg 'jij' tegen mijn oma en opa.
zich houden aan	Ik houd me aan de regels.
zich voorbereiden op	Ik bereid me voor op het examen.
zin hebben in	Ik heb zin in een ijsje.
zin hebben om te	Ik heb geen zin om huiswerk te maken.
zorgen voor	Ik zorg voor hapjes en drankjes.

6.5 Preposities

naast

boven

achter

in

tussen

onder

dicht bij

voor

op

prepositie	gebruik	voorbeelden	
aan	locatie/positie	De jas hangt aan de kapstok. De klok hangt aan de muur.	
	<i>aan het begin</i>	Schrijf een hoofdletter aan het begin van de zin.	
	<i>aan het einde</i>	Aan het einde van de zin moet een punt staan.	
	<i>aan de beurt zijn</i>	Wie is er aan de beurt? Ik ben aan de beurt.	
	<i>aan het doen zijn</i>	Wat ben je aan het doen? Ik ben aan het bellen.	
	<i>aan de hand zijn</i>	Wat is er aan de hand?	
achter	locatie/positie	De secretaresse zit achter de balie. Ik zit achter mijn computer. De melk staat in de koelkast, achter de yoghurt.	
	bij	locatie/positie	Schrijf het juiste woord bij het plaatje. Ik sta bij de kassa. Ik sport bij een sportschool. Stap bij de 3 ^e halte uit.
		binnen	tijd
boven		locatie/positie	De lamp hangt boven de tafel.
	fictieve positie	Mijn ouders, ooms en tantes zijn de generatie boven mij.	
dicht bij	locatie/positie	Ik woon dicht bij een supermarkt.	
gedurende	tijd	Gedurende de cursus had ik toegang tot een website met oefeningen.	

prepositie	gebruik	voorbeelden	
in	+ jaar	Ik ben geboren in 1973.	
	+ kamer	Ik zit in kamer 4.05. De les is in lokaal A18.	
	+ land	In welk land woon je? Ik woon in Nederland.	
	+ maand	Ik begin in september met een nieuwe cursus.	
	+ plaats	In welke stad woon je? Ik woon in Harlingen.	
	+ seizoen	Ik eet in de zomer altijd veel fruit.	
	+ straat	In welke straat woon je? Ik woon in de Hoofdstraat.	
	+ weekend	Ik werk niet in het weekend.	
	locatie/positie		Ik werk in een restaurant.
			Ik zit in de tuin.
			Ik ben in de supermarkt.
			Je mag alleen in deze zone roken.
			De sleutels zitten in mijn tas.
	(sociale) media		Het staat in de mail.
			De informatie staat in de tekst.
		De gegevens staan in de computer.	
		De afspraak staat in mijn agenda.	
taal		Hoe zeg je dat in het Nederlands?	
		Je schrijft Nederlands in het Latijnse schrift.	
<i>in de aanbieding zijn</i>		De appels zijn in de aanbieding.	
<i>in de buurt zijn</i>		Er is een supermarkt in de buurt.	
met	contact	Met wie spreek ik? (telefoon)	
		Hoe gaat het met je? Met mij gaat het goed.	
		Ik heb een relatie met Karim; hij is mijn vriend.	
		Ik werk samen met een medecursist.	
		Ik wil mijn verjaardag graag met jullie vieren.	
	Ik woon met mijn gezin in Harlingen.		
plus		Ik eet vis met groente. Hij eet biefstuk met friet.	
vervoer		Ik ga met de auto, met de bus, met de trein, met de fiets, etc.	
na	tijd/periode	Wat ga je na de les doen?	
naar	route	Ik loop naar de kantine. Ik fiets naar huis.	
naast	locatie/positie	Ik woon naast mijn burens.	
		Het bestek ligt naast het bord.	
namens	uit naam van	Ik houd een speech namens de hele vriendengroep.	
om	+ tijd	De winkel gaat om 9 uur open.	
om te	doel/reden	Ik bel om een afspraak te maken.	
		Ik ga naar de bakker om brood te kopen.	
onder	locatie/positie	De krant ligt onder het boek.	
		Er is een kelder onder het huis.	
	fictieve positie		Mijn kinderen, nichtjes en neefjes zijn de generatie onder mij.

prepositie	gebruik	voorbeelden	
op	locatie/positie	Ik ben op de markt, op school, op de universiteit, op mijn werk. Ik ben op de 4 ^e verdieping. Ik ben op de begane grond. Ik loop op straat. Ik sta op de gang. Ik ben op het feest. De borden staan op de tafel. Het boek ligt op mijn kamer.	
	+ dag	Op welke dag kun je? Ik kan niet op maandag.	
	+ datum	Ik ben jarig op 17 augustus. Ik ben geboren op 17 augustus 1973.	
	+ huisnummer	Ik woon op huisnummer 23.	
	(sociale) media	Ik kijk vaak op internet. Het staat op Facebook / op de website.	
	vervoer	Ik ga op de fiets naar het feest.	
	<i>op tijd zijn/komen</i>	Hij is/komt altijd op tijd, hij is nooit te laat.	
	<i>op vakantie zijn/gaan</i>	Ik ben op vakantie. Mijn collega gaat volgende week op vakantie.	
	over	locatie/postitie	De jas hangt over de stoel.
		tijd	Het is kwart over vier. (16.15 uur)
startmoment toekomst		Ik ga over vier maanden trouwen. De les begint over 2 minuten	
per	hoeveelheid/frequentie	Ik eet vier keer per dag. De reis kost € 500,- per persoon. De appels kosten € 0,50 per stuk. Ik sport 3 keer per week.	
	(sociale) media	Ik stuur de uitnodiging per post/ per mail.	
richting	route	Ik volg de borden richting het centrum.	
sinds	periode	Ik heb sinds twee weken een nieuwe baan.	
	startmoment	Ik heb sinds 1 maart een nieuwe baan.	
te	vervoer	Ik ga te voet naar school.	
tegen	communicatie	Ik zeg 'jij' tegen mijn opa en oma.	
tegenover	positie	De boekwinkel is tegenover de supermarkt.	
tijdens	periode (synchroon)	De kantine is tijdens de verbouwing gesloten.	
tot	einddatum	Ik ben tot 14 augustus op vakantie.	
	eindpositie	Loop rechtdoor tot het museum.	
	eindtijd	Ik werk dagelijks tot 17 uur.	
tot en met (t/m)	periode	We gaan van 13 juli t/m 8 augustus op vakantie.	
uit	herkomst	Uit welk land kom je? Ik kom uit Italië. Ik kom uit een groot gezin.	

prepositie	gebruik	voorbeelden		
van	communicatie	Ik hoor graag van u.		
		'possessief'	de agenda van mijn collega de dialoog van oefening 1 de jaarplanning van het team de kamer van de studieadviseur de moeder van Fabian de rest van de middag een hobby van me een vriend van me het feest van mijn nichtje	
	startpositie	Ik kom net van het station. Ik ben van mijn fiets gevallen.		
		van ... naar ...	route Ik loop van het station naar de universiteit. Ik trek een lijn van A naar B.	
	van ... tot ...	periode	We zijn van 9 tot 5 open. Ik werk van maandag tot donderdag. Ik ga van 3 juli tot 20 juli op vakantie. Ik ga van 2021 tot 2023 in Tokio studeren.	
			van ... t/m	periode Het museum is van dinsdag t/m zondag open.
			vanaf	startdatum Inschrijven kan vanaf 2 november.
				startleeftijd Iedereen vanaf 23 jaar kan meedoen.
	startpositie Je kunt vanaf het station de bus nemen.			
	starttijd We zijn vanaf 9 uur open.			
vanuit	startpositie route Kom je vanuit het noorden? Neem dan de 1 ^e straat links.			
via	route Ik ga via België naar Frankrijk.			
	(sociale) media Ik maak een afspraak via e-mail/ via de website.			
voor	contact Wat kan ik voor u doen?			
	doel/reden	Ik doe een voorstel voor een nieuwe planning. Ik heb een idee voor een cadeau. Ik gebruik mijn agenda alleen voor werkafspraken. Ik wil een afspraak maken voor het spreekuur.		
		positie	Ga rechts en dan zie je het museum voor je. Ik sta voor je deur!	
			restaurant Een tafel voor twee (personen), alstublieft. Voor mij de vis met groente.	
		tijd Het is kwart voor vier. (15.45 uur)		
	periode/moment Ik was voor de regen thuis.			
	(waar) vandaan	herkomst Waar kom je vandaan ?		
	zonder	minus Ik wil graag koffie zonder suiker.		